

NA
STIČIŠČU
DISKRIMINACIJ

**Spletno usposabljanje
o presečni
diskriminaciji**

4. Presečna diskriminacija

Namen in cilji sklopa je spoznati osnovne koncepte in termine s področja presečnosti. Po zaključku sklopa boste:

- znali definirati osnove pojme, kot sta presečnost in presečna pravičnost,
- prepoznali pomen prepleta različnih identitet posameznika in povezane presečne diskriminacije,
- vedeli, zakaj je potrebno naslavljati presečnost za zagotovitev presečne pravičnosti,
- prepoznali presečno diskriminacijo in presečno pravičnost.

4.1 Definicija presečnosti in njen izvor

Ljudje hkrati pripadamo različnim družbenim kategorijam, kot so rasa, spol, socialno-ekonomski status, spolna usmerjenost, invalidnost in drugo, ki skupaj vplivajo na naše izkušnje z diskriminacijo in privilegiji. Imamo torej različne osebne okoliščine ali identitete.

Koncept presečnosti raziskuje, kako se različne oblike družbene in identitetne diskriminacije prepletajo ter kako te presečne točke vplivajo na posameznike in skupine na edinstvene in kompleksne načine.

Presečnost je kot koncept najbolj jasno utemeljila Kimberlé Crenshaw, ameriška pravnica in profesorica. Leta 1989 je analizirala, kako so ženske afriškega izvora v ZDA na edinstven način prizadete zaradi prekrivanja rasnih in spolnih diskriminacij, ki jih ni mogoče razumeti, če se obravnavata samo rasizem ali seksizem.

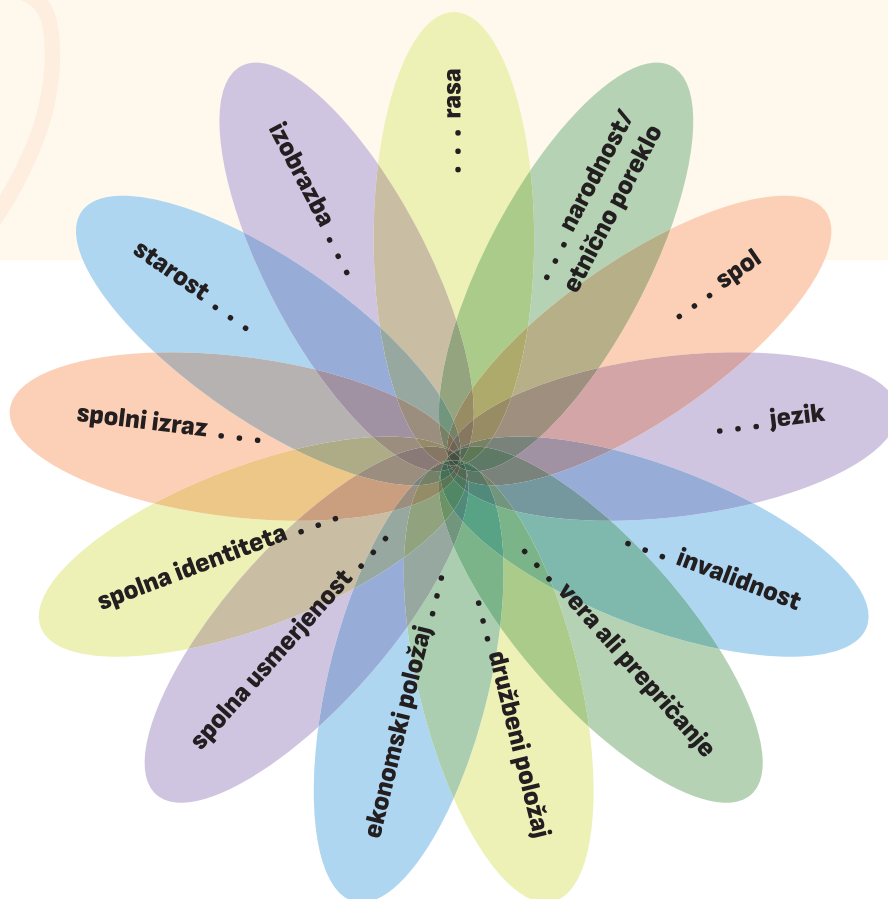
Teorija presečnosti je od takrat dobila široko priznanje. Prizadeva si za bolj celovito razumevanje in naslavljanje družbenih nepravilnosti. Poudarja, da tradicionalni pristopi k boju proti diskriminaciji pogosto zanemarjajo, kako se različne oblike zatiranja prepletajo in ustvarjajo edinstvene oblike diskriminacije.

4.2 Kaj je presečna diskriminacija?

Presečna diskriminacija se nanaša na razmere, ko se posameznik ali skupina sooča z večkratnimi oblikami diskriminacije hkrati. Opozarja na součinkovanje oziroma prečenje različnih diskriminacij. Te osebne okoliščine, identitete in družbene kategorije se namreč ne seštevajo, pač pa prečijo med seboj, in tako ustvarjajo »novo realnost«. Ta ni preprost seštevek posameznih osebnih okoliščin ali posameznih diskriminacij, pač pa specifična situacija, ki je nastala zaradi součinkovanja osebnih okoliščin in z njimi povezanih diskriminacij.

Presečna diskriminacija priznava, da tradicionalni pristopi k boju proti diskriminaciji, ki obravnavajo samo eno vrsto diskriminacije (na primer samo rasizem ali samo seksizem), pogosto ne zadostujejo za obravnavo kompleksnosti, ki jih doživljajo ljudje z več prekrivajočimi se identitetami.

To pomeni, da na primer narodnosti ali rase ali spola ne smemo naslavljeni ločeno, če želimo razumeti neenakost, ki jo doživlja bodisi temnopolta ženska ali pa deklca, ki je otrok priseljencev.

Tipi presečnosti in primeri presečne diskriminacije:

- **Strukturalna presečnost** raziskuje vprašanje, kako lahko ena raven diskriminacije okrepi drugo raven diskriminacije. Zanima nas torej, kako in na kakšen način rasizem »okrepi« seksizem, kako razredne strukture »okrepijo« homofobijo, kako homofobija »okrepi« rasizem in tako naprej. S strukturalno presečnostjo označujemo potrebo po upoštevanju širšega družbenega konteksta, ki vpliva na posameznikovo identiteto/identitete in z njo povezane izkušnje.
- **Politična presečnost** se nanaša na različne politike, ki jih oblikujejo skupine, ki jim posameznik lahko hkrati pripada. Politike teh skupin so si lahko celo v nasprotju ali pa so izključevalne. Pri politični presečnosti gre torej za vprašanje marginalizacije: kako feminizem marginalizira vprašanje etnične pripadnosti, kako verska doktrina izključuje vprašanje spolne usmerjenosti itd.
- **Reprezentacijska presečnost** se nanaša na način, kako so različne identitete in izkušnje prikazane v medijih, kulturi, umetnosti in drugih oblikah javnega diskurza. Ko na primer diskurz o rasizmu ne prepozna diskurza o seksizmu, se ojačajo pozicije moči, proti katerim sta oba diskurza usmerjena.

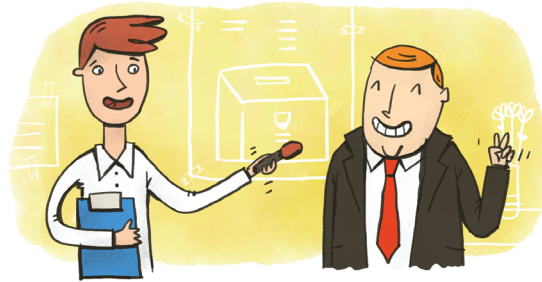
Predstavljaljaj si naslednje situacije in razmisli, za katerega od zgoraj opisanih primerov presečnosti gre.

1. Ženska v zgodnjih dvajsetih je bila na razgovoru za službo zavrnjena, ker je (pre) mlada in Rominja. Delodajalec jo je zavrnil, ker je ženska in ima otroke, hkrati pa se pričakuje, da jih bo imela še več, ker je to po mnenju delodajalca tipično za romsko skupnost. Zavrnjena je bila tudi zaradi svoje mladosti, češ da ni dovolj izkušena. V tem primeru gre za preplet rasne diskriminacija, stereoetipov, seksizma, diskriminacije na podlagi starosti in spolne diskriminacije.
2. Mladi verni moški afriškega porekla, ki je tudi gej, živi v majhnem mestu. Želi si, da bi bila njegova istospolna zveza priznana, in si prizadeva za spremembo zakonodaje. Hkrati je del verske skupnosti, ki se bori proti spremembam definicije partnerske zveze. Ker živi na podeželju, ima manj priložnosti za zaposlitev in dostop do storitev. Ker je temnopol, se srečuje tudi z rasno diskriminacijo.
3. Mlad moški, ki je muslimanske vere in istočasno pripadnik LGBTQ+ skupnosti, se lahko sooča z izzivi pri iskanju reprezentacije svoje dvojne identitete v medijih in popularni kulturi, ki pogosto prikazujejo stereotipne in enostranske podobe muslimanov ali LGBTQ+ oseb. V medijih je morda redko zastopan s svojo kompleksno identiteto, kar pomeni, da se v javnem diskurzu pogosto pojavljajo samo delne ali poenostavljene predstavitve njegove identitete. Na primer, mediji bi se lahko osredotočili zgolj na njegovo versko identiteto v kontekstu priseljevanja ali integracije, medtem ko bi njegova spolna usmerjenost lahko ostala nevidna ali pa bi bila obravnavana ločeno, brez konteksta njegove verske pripadnosti.

Odgovor:

1. Gre za primer strukturne presečnosti.
2. Gre za primer politične presečnosti.
3. Gre za primer reprezentacijske presečnosti.

Kako boste, če zmagate na volitvah, spodbudili gospodarsko rast?

Kako boste, če zmagate na volitvah, usklajevali svoje delo s skrbstvenim delom?

Kako bi odgovorili prebivalcem, ki nasprotujejo nadaljnjemu prilivu migrantov v državo?

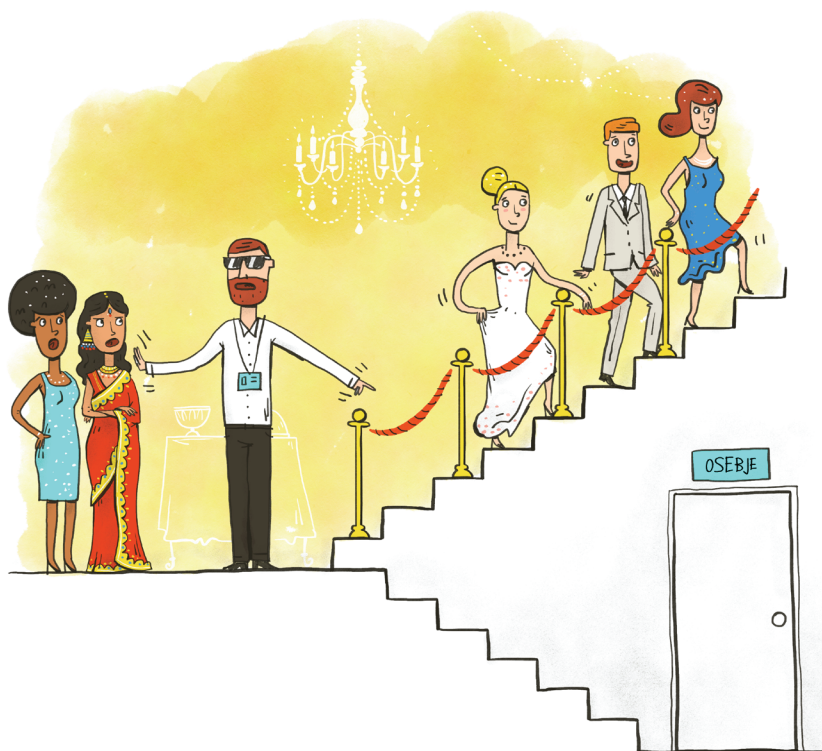
4.3 Kaj je presečna pravičnost?

Presečna pravičnost je koncept, ki se osredotoča na prepoznavanje in naslavljanje prepletajočih se sistemov neenakosti in diskriminacije, ki vplivajo na posameznike in skupine z več presečnimi identitetami.

Pri presečni pravičnosti je pravičnost dosežena, ko so različni interesi, vrednote in potrebe v družbi uravnoteženi ali zadovoljeni na nek način, ki je sprejemljiv za večino ljudi. Gre za to, da se doseže neka vrsta ravnovesja med različnimi vidiki pravičnosti, kot so enakost, svoboda, solidarnost, enakopravnost in poštenost.

Presečna pravičnost temelji na razumevanju, da se socialne nepravilnosti, kot so rasizem, seksizem, starizem in homofobija, ne pojavljajo izolirano, temveč presečno, in delujejo skupaj na kompleksne načine.

Koncept presečne pravičnosti se je razvil ravno zato, da bi naslovil pomanjkljivosti pristopov, ki obravnavajo posamezne oblike diskriminacije neodvisno druga od druge.

Predstavljaljaj si naslednje situacije in primere presečne pravičnosti na različnih področjih.

Izobraževanje

Upoštevacjo se različne potrebe učečih se, ki izhajajo iz njihovih rasnih, spolnih, ekonomskih in drugih identitet. S tem se zagotovi enak dostop do izobraževalnih priložnosti in podpore za vse.

Zaposlovanje

Razvoj zaposlitvenega programa v mestni občini, ki posebej naslavlja potrebe žensk iz manjšinskih etničnih skupin. Ta program bi prepoznal, kako se spol, rasa in ekonomski status prepletajo ter vplivajo na dostop do zaposlitvenih priložnosti.

Zdravstvo

Primer presečne pravičnosti bi lahko bil oblikovanje zdravstvenega programa, ki cilja na starejše LGBTQ+ osebe. Ta program bi prepoznal, kako se spolna usmerjenost, starost in zdravstveni status prepletajo, kar vpliva na dostop do ustreznih zdravstvenih storitev posameznikov_ic.

Mladinsko delo

Mladinski center oblikuje program za izboljšanje digitalne pismenosti med mladimi iz različnih etničnih in ekonomskih okolij ter spolnih identitet. Program vključuje analizo potreb, prilagojene delavnice v več jezikih in uporabo kulturno relevantnih primerov. Zagotavlja potrebne tehnologije in mentorstvo mladim iz različnih skupnosti.

Kultura

Kulturni festival vključuje umetnike iz različnih etničnih skupin, spolov in socialnega ozadja. Na festivalu so prikazana dela, ki prikazujejo različne poglede na raso, spol, ekonomski položaj, zgodovino, politična prepričanja itd. Dostop do prizorišča je omogočen tudi za gibalno ovirane. Organizatorji festivala omogočajo vstopnice po znižanih cenah za ekonomsko manj privilegirane obiskovalce.

Lokalna skupnost

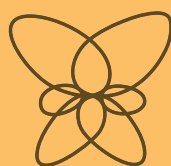
Lokalna skupnost vzpostavi skupnostni vrt. Vrtnarijo vsi prebivalci različnih etničnih skupin, spolov, starosti in ekonomskih razmer. Vrt je zasnovan tako, da je dostopen tudi invalidom in gibalno oviranim osebam.

Gospodarstvo

Program podjetništva med ženskami, mladimi, etničnimi manjšinami in invalidi. Program ponuja prilagojena usposabljanja in mentorstvo, ki so posebej zasnovani tako, da upoštevajo specifične izzive in potrebe teh skupin.

Turizem

Turistično območje uredi dostopne poti in objekte za obiskovalce, ne glede na njihovo fizično sposobnost, spol, starost, etnično pripadnost ali ekonomski status. Dostopi so urejeni za osebe na vozičkih, informativni materiali so na voljo v več jezikih, tudi v Braillovi pisavi. Na voljo so zvočni vodiči.

NA STIČIŠČU DISKRIMINACIJ

Vsebina je del e-usposabljanja Presečna diskriminacija v mladinskem delu, ki ga je pripravil Forum za enakopraven razvoj v sodelovanju s projektnimi partnerji Zavod Global, Nosotras Onlus in Asociatia Pro Democratia.

Glavni avtorici: Ana Kalin in Patricija Škornik Vrtič

Urednica: Darja Sekula Krstič

Jezikovni pregled: Grens-Tim, d.o.o.

Ilustracije: Jaka Vukotič

Oblikovanje: Mrož d.o.o.

Financirala Evropska unija. Vendar so izražena stališča in mnenja zgolj stališča in mnenja avtorjev_ic in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali Nacionalne agencije. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti Nacionalna agencija.